

ਤੀਤੁਸ, ਜਾਣ ਖਛਾਣ

ਜੈਕ ਐਮ. ਸਾਰਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਜੇ ਸ਼ਾਹੀ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਖੁਦਾ
ਇਕ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਗਲੋਬ ਨੂੰ ਘੁਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਇਸ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਉਸੇ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ,
ਤਾਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਇਕੱਲਾ ਨਾ ਰਹੇ!
ਹਾਂ, ਅਗਿਆਤ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਉਹ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।'

ਤੀਤੁਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਕ ਢੁਕਵੀਂ ਸੋਚ ਹੈ।

ਮਕਸਦ

ਇਹ ਪਤਰੀ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ *ਸਥਾਨਕ ਮੰਡਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਵੈਂਜਲਿਸਟ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ*। 'ਇਸੇ ਲਈ' (ਤੀਤੁਸ 1:5) ਪੌਲੁਸ ਲੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰੇਤ ਵਿਚ ਛੱਡਿਆ ਸੀ।

ਪੱਤਰੀ ਦਾ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦਾ ਹੈ (1:5-9)। ਇਸ ਵਿਚ ਘਰ (1:10, 11; 2:5, 6), ਸਮਾਜ (1:12, 15, 16) ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ (3:9-11) ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (2:1-10)। ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪੱਤਰੀ ਸਭ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਜਿਸੂ ਵਿਚ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਪਦੰਡ ਤਕ ਆਉਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (2:11-14; 3:3-6), ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਚਮੁਚ 'ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ' ਦੀ ਆਸ ਮਿਲਦੀ ਹੈ (1:2; 3:7)।

ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਕਰੇਤ ਵਿਚ *ਇਕ ਕੰਮ* ਲਈ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕੰਮ *ਦੇਹ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ* ਸੀ। ਅੱਜ ਸਥਾਨਕ ਮੰਡਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਅੱਜਾਰ ਲੱਭਣਾ ਇਵੈਂਜਲਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਲੱਗੇਗਾ।

ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਥਰਾਂ ਭਾਵ ਇਕ ਅਤੇ ਦੋ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਸਬਾਨੀ ਦੇ ਖਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1703 ਵਿਚ ਡੀ. ਐਨ.

ਬਰਡੋਟ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ‘ਪਾਸਬਾਨੀ ਦੀ ਪੱਤਰੀ’ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀ. ਬਾਈਕਲ ਮਾਰੋਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹੈ, ‘ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਿੰਨਾਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ‘ਪਾਸਬਾਨ’ ਜਾਂ ਇਹਦੇ ਵਰਗਾ ਸ਼ਬਦ ‘ਆਜੜੀ’ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ... ਇਹ ਪੱਤਰੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਾਸਬਾਨੀ ਦੀ ਧਰਮ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3: 1-13; 5: 3-22; ਤੀਤੁਸ 1: 5-9)।’²

ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਲੋਕ

ਕਰੇਤ ਟਾਪੂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਕਰੇਤ ਵਾਸੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੋਕ ਸਨ। ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਪਰਾਚੀਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਰੇਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬੁਰਾ ਨਾਂਅ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ (ਕ) ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਨਾਂਅ ਸਨ। ਕਰੇਤ ਦੇ ਲੋਕ, ਕਿਲਿੱਕੀਆ ਦੇ ਬਸਿੰਦੇ ਅਤੇ ਕਪਦੁਕੀਆ ਵਾਸੀ। ਕਰੇਤੀ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬੀ, ਗੁਸਤਾਖ਼, ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ, ਬੂਠੇ, ਪੇਟੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ... ਕਰੇਤੀ ਲੋਕ ਐਨੇ ਬਦਨਾਮ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੋਂ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ *kretizein* ਭਾਵ ਕਰੇਤੀਕਰਣ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ *ਬੂਠ ਬੋਲਣਾ ਅਤੇ ਧੋਖਾ ਦੇਣਾ*...³

ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਵੀ ਮਾੜੇ ਅਸਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਮੈਰਿਲ ਸੀ. ਟੈਨੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਕਰੇਤ ਦੀ ਗੜਬੜੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਯਹੂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ਿਰਕੇ ਰਾਹੀਂ (1: 10) ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਧਾਹੀਨ (1: 16), ਬੋਲਗਾਮ (1: 10), ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ (1: 11) ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਸਨ (1: 11) ਫੈਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਉੱਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨਾਲ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ ਸੀ, ਜੋ ਕਰੇਤਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ (1: 12, 13) ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਫਰਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਕਾਰਣ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਗਲਾਤੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਤਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।⁴

ਵਿਕਟਰ ਈ. ਹੋਵਨ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਤੀਤੁਸ 1: 10-14 ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ’ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ‘ਜਿਸਦੀ ਤਸਦੀਕ ਯੂਨਾਨੀ ਐਪੀਮਿਨਾਈਜ਼ਡ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਮੰਨਿਆ। 15, 16 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੱਤੀ 15: 19, 20. ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਵਧੀਆ ਖੇਤ ਹੈ!’⁵

ਉਸ ਟਾਪੂ ਉੱਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਇਸ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਚ. ਸੀ. ਬੇਅਸਨ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2: 11 (ਪਿੰਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੂੰ) ਕਰੇਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀਅਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਭਾਵਤ ਵਸੀਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਰੋਮ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਪੌਲਸ ਵੀ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਉੱਥੇ ਰੁਕਿਆ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 27: 7-13, 21)।^f

ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੌਲਸ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਈ ਆਪਣੀ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਬੁਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋੜਾਂ ਨਾਲ ਹਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਤੁਲਨਾਵਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ।

ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਲਈ, ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ (1: 3, 4; 2: 10, 11, 13; 4, 6)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਸ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

‘ਢੀਠ, ਬਕਵਾਦੀ ਅਤੇ ਛਲੀਏ’ (1: 10) ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਧੀਆ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਖਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ (1: 9, 13; 2: 1, 2, 10)। ਉਹ ਖਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ‘ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ’ ਲੋਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਾਲੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (1: 8; 2: 5, 6, 12) ਜਿਹੜੇ ਆਮ ਚਰਿੱਤਰ ਨਾਲੋਂ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ‘ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ’ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ‘ਭਗਤੀ’ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ (1: 1; 2: 12; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2: 2, 10; 3: 16; 4: 7, 8; 6: 3, 5, 6, 11; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3: 5)।

ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਖਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ‘ਆਲਸੀ ਭੇਡੂ’ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਕੇ (ਤੀਤੁਸ 1: 12) ‘ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ’ ਹੋਣ ਵਿਚ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਦਿੰਦੀ (2: 14; ਵੇਖੋ 1: 16; 2: 3, 7; 3: 1, 8, 14)।

ਪੌਲਸ ਨੇ ਲੋਭੀ, ਜ਼ਿਦੀ, ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਖ਼ਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਆਖਿਆ (1: 9-11, 14; 2: 8; 3: 2, 9, 10)। ਉਸ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਜੋਸ਼ ‘ਅਦੀਨਤਾ’ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (2: 5, 9; 3: 1)।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ, ਕਰੇਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ (1: 12) ਇਸ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਚੰਗੇ ਬਣਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (1: 16; 2: 3, 7, 10, 13, 14; 2: 13; 3: 1, 8, 14)।

ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਹੋਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਾਲਟਰ ਡਨੇਟ ਨੇ ਇਸ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚਲੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਨਿਚੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

1. ਖੁਦਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ। ਉਹ ਅਨਾਦੀ ਹੈ (1: 3), ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (1: 4), ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ (2: 11) ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡਾ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਹੈ (3: 4)। ਪੌਲਸ ਉਸ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਸੀ (1: 1)। (ਘਮੰਡੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ)।

2. ਮਸੀਹ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਹੈ (1: 4; 2: 13; 3: 6)। ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਦੇ ਖੁਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ 2: 13 ਦਾ ਵਾਕ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਅਹਿਮ ਹੈ।⁷ (ਦੇਹ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦਾ ਹੋਣਾ

ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; 3:10.)

3. ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ। ਉਹ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ (3:5)। (ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਪਾਪ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲੈਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।)

4. ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਡਾਕਟ੍ਰਿਨ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਸੰਦੇਸ਼ (ਯੂ.: *kerygma*) ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਚਨ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਇਹੀ ਮਾਪਦੰਡ ਹੋਣਾ ਸੀ (1:3; 2:5, 10)। 1:9 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਨਿਹਚਾ ਯੋਗ' ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ (1:9; 2:1, 7)। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਅਫਵਾਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੀ (1:10, 14; 3:9)। (ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖਿਆਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਫਰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।)

5. (ਸਥਾਨਕ) ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ। ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ (1:1, 3) ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ ਨੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਨਾਲ ਹੀ ਬੋਲਣਾ, ਸਮਝਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਨਾ ਸੀ (2:15)। ਐਲਡਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੱਸਣ (1:6-8) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਵੀ ਦੱਸੇ ਗਏ (1:9)। 2:1-3:2 ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੂਪਰੇਖਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਈ ਖੁਦਾਈ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਮੰਨਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ)।

ਡਾਕਟ੍ਰਿਨ ਦਾ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਕਿਸੇ ਮੰਡਲੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਸ਼ੁੱਧ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਖੁਦਾਈ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੇਲ ਕਰਦਿਆਂ ਤੀਤੁਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਧ ਬਣਨ ਅਤੇ ਨਮੂਨਾ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਿਤੀ

ਬਾਈਬਲ ਸਬੰਧੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (28:16-31; ਵੇਖੋ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:24; 4:22)। ਛੁੱਟ ਜਾਣ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਵਿਚ ਭੇਜੇਗਾ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:19-23)। ਛੁੱਟਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਕਰੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਏਸ਼ੀਆ ਮਾਈਨਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ (ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਮੁਤਾਬਕ; ਵੇਖੋ ਫ਼ਿਲੋਮੋਨ 1, 10, 22)। ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ (ਤੀਤੁਸ 1:5)। ਯੋਜਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਪੌਲੁਸ ਉਨੇਸਮੁਸ ਬਾਰੇ ਫ਼ਿਲੋਮੋਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕੁਲੁੱਸੇ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਤੇ, ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਅਫ਼ਸੁਸ ਜਾਂ ਮਿਲੇਤੁਸ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਮਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:3)। ਮਕਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸੁਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੁੜਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:14, 15)। ਉਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ ਲਿਖੇ। ਉਸ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੀਆਂ

ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਅਯੋਲਿਅਸ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪੂਰਵੀ ਕੰਡੇ ਤੇ ਐਪਿਰੁਸ ਵਿਚ ਨਿਕੁਪੁਲਿਸ ਨਾਮਕ ਥਾਂ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਕੰਡੇ ਤੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ‘ਉਹ ਅਜੇ ਨਿਕੁਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ (3: 12)। ਸਿਆਲ ਉੱਥੇ (‘ਇੱਥੇ’ ਕੱਟਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਰਮੀ ਦੀ ਅਖੀਰ ਜਾਂ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸੀ)।’⁹ ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਂਡਰਿਕਸਨ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੈ, ‘ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਂ 63 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।’¹⁰ ਪੌਲੁਸ 64 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਨਿਰੋ ਦੇ ਸਤਾਅ ਕਰਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਛੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।¹¹

ਪ੍ਰਾਪਤਕਰਤਾ

ਅਸੀਂ ਤੀਤੁਸ, ਭਾਵ ਉਸ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅੱਜ ਮਿਲਿਆ ਸੀ? ਲੂਈਸ ਸੀ ਫੋਸਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘ਤੀਤੁਸ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਗੈਰ ਕੌਮ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੀਰਿਆ ਦੇ ਅੰਤਾਕਿਆ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਬਣਨ ਦੇ ਚੌਦਾਹ ਜਾਂ ਸਤਾਰਾ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਰਿਹਾ (ਵੇਖੋ ਗਲਾਤੀਆਂ 1: 18; 2: 1)।’ ਇਹਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਇਕ ਪੱਕਾ ਸਾਥੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ ਨੇ ਅਹਿਮ ਕੰਮ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਦਿੱਤੀ।¹²

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਤੀਤੁਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਹ ਤੇਰਾਂ ਵਾਰ ਹੋਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ: ਦੋ ਵਾਰ ਗਲਾਤੀਆਂ ਵਿਚ (2: 1; 2: 3), ਇਕ ਵਾਰ 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਵਿਚ (4: 10), ਇਕ ਵਾਰ ਤੀਤੁਸ (1: 4) ਵਿਚ, ਨੌਂ ਵਾਰ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ (2: 13; 7: 6, 13, 14; 8: 6, 16, 23) ਅਤੇ ਦੋ ਵਾਰ (12: 18) ਵਿਚ। ਤੀਤੁਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਵਾਲਾ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 15: 2 (‘ਕਈ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ’) ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਗਲਾਤੀਆਂ 2: 1, 3 (‘... ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ... ਪਰ ਤੀਤੁਸ ਵੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ’) ਨਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੀਤੁਸ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਬਰਨਾਬਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗੈਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਣੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ, ਤਾਂ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਨੇ ਮਨੁੱਖ’ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤੀਤੁਸ ਵੀ ਸੀ।¹³ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਤੁਸ ਸੁੰਨਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ‘ਜ਼ਾਹਿਰ’ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਹਦੇ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਵੇਖੋ 15: 1-29; ਗਲਾਤੀਆਂ 2: 3-5)।

ਕੁਰਿੰਥੁਸ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਤੀਤੁਸ ਇਕ ਖਾਸ ਦੂਤ ਸੀ (ਵੇਖੋ 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2: 13; 7: 5-14; 12: 17, 18) ਜਿਸ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਇਲਾਵਾ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚਲੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਚੰਗਾ ਜਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8: 6-24)।

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਕਰੇਤ ਵਿਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ‘ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਰੇ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਗਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਥਾਪ ਦੇਵੇ’ (1: 5)।¹⁵ ਬਾਅਦ

ਵਿਚ ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਿਕੁਪਲਿਸ ਵਿਚ ਪਈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਰੋਮ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਲਮਾਤੀਆ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ (3: 12; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4: 10)।

ਇਹ ਸਭ ਕੰਮ ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ‘ਕਲੀਸੀਆ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ’ ਵਰਗੇ ਔਖੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਧਨ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਸੰਗਠਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੇ, ਕੋਈ ਕੰਮ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਵੈਂਜਲਿਸਟ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਰੁਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ:

1. ਤੁਸੀਂ ਅਲੋਚਣਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਿੰਨੇ ਬੇਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ (ਗਲਾਤੀਆਂ 2: 3-5; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 15: 1-29)?

2. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਅਤੇ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ (ਜਾਂ ਦਿਓਗੇ) ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ?

3. ਕੀ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਐਲਡਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਕਸਦੇ ਹੋ (1: 5)? ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਡਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਹੈ।

4. ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਚੰਦਾ ਅਤੇ ਧੰਨ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਯਕੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8: 6, 16-21, 23, 24)? ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ ਢਾਲ ਨਾ ਪਾਉਣ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ, ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ‘ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸੱਚਾ ਬੱਚਾ’ (1: 4) ਆਖਿਆ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ ‘ਇੱਕੋ ਆਤਮਾ ਦੀ ਲੀਹ ਉੱਤੇ’ ਚਲਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12: 18)। ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਮਸੀਹ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੀਤੁਸ ਦੇ ਮੰਨ ਵਿਚ ‘ਜੇਸ਼’¹⁶ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8: 16, 17)। ਪਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਗਣ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਸਮਝ ਨਾਲ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਔਖੇ ਹਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਕਾਮੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਕੋਈ ਵੀ ਇਵੈਂਜਲਿਸਟ ਤੀਤੁਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ‘ਜਾ ਅਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰ’ ਕਰਕੇ ਚੰਗਾ ਕਰੇਗਾ! ਹੁਣ ਜਦ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਤਰੀ ਕਿਉਂ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਹਦੇ ਲਈ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਆਓ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ।

ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ, ਥਾਂਵਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਓ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੌਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ, ਥਾਂਵਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਣਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਓ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੌਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਲੋਕ

ਅਪੁੱਲੋਸ

“ਜੇਨਸ ਸਰਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਪੁੱਲੋਸ ਨੂੰ ਜਤਨ ਕਰ ਕੇ ਅਗਾਹਾਂ ਤੋਰ ਦਿਹ ਭਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਸੇ ਦੀ ਖੁੜ ਨਾ ਹੋਵੇ” (3: 13)।

ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਆਦਮੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 18 ਅਤੇ 19 ਵਾਲੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤੇਜ਼ ਸਿਕੰਦਰੀਆ ਲਈ ਯਹੂਦੀ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਪੁੱਲੋਸ ਉਹੀ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 18:24; 19: 1; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:12; 3:4-6; 3:22; 4:6; 16:12 ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਅਰਤਿਮਾਸ

“ਜਦ ਮੈਂ ਅਰਤਿਮਾਸ ਯਾ ਤੁਖਿਕੁਸ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਘੱਲਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਨਿਕੁਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੀਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਸਿਆਲ ਕੱਟਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ” (3: 12)।

ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਇਸ ਸਾਥੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਥੇ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਤੀਤੁਸ

“ਅੱਗੇ ਜੋਗ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਨਿਹਚਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਸੱਚਾ ਬੱਚਾ ਹੈ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸਾਂਤੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ” (1: 4)।

ਪੰਦਰਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੀਤੁਸ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਸਨਮਾਨਯੋਗ, ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਾਥੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਗਲਾਤੀਆਂ 2:3 ਵਿਚ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੀਤੁਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 15:2 ਵਿਚ ਹੈ ਜਿੱਥੇ “ਕਈ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ” ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਸਭਾ ਦੌਰਾਨ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗਲਾਤੀਆਂ 2:3 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਤੀਤੁਸ ਇਕ ਗੈਰ ਕੌਮ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਗੈਰ ਕੌਮ ਲਈ ਅਬਰਾਹਾਮ ਨਾਲ ਸੁੰਨਤ ਦੇ ਨੇਮ (ਉਤਪਤੀ 17) ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਹੂਦੀ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨੇਮ ਇਬਰਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀ। ਮਸੀਹੀ ਇੰਜੀਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ

ਮੰਨਣ ਲਈ ਤੀਤੁਸ ਉੱਤੇ ਸ਼ਰਤ ਲਾ ਸਕੇ। ਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਇਕ ਅਹਿਮ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਤੀਤੁਸ ਨੇ ਫਿਲਿੱਪੀ, ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ, ਬਰੀਆ, ਕੁਰਿੰਥੁਸ ਅਤੇ ਦਲਮਾਤੀਆ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੇਰਾਂ ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਠ ਵਾਰ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਲਈ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਰਿੰਥੁਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਅਫ਼ਸੁਸ ਤੋਂ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਮਕਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੁਖਿਕੁਸ

“ਜਦ ਮੈਂ ਅਰਤਿਮਾਸ ਯਾ ਤੁਖਿਕੁਸ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਘੱਲਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਨਿਕੁਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੀ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਸਿਆਲ ਕੱਟਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ” (3: 12)।

ਤੁਖਿਕੁਸ ਨਾਂਅ ਦੇ ਏਸ਼ੀਆ ਮਾਈਨਰ ਦੇ ਇਸ ਮਸੀਹ ਨੇ ਯੂਨਾਨ ਤੋਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤਕ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਫ਼ਸੁਸ, ਕੁਲੁੱਸੇ ਅਤੇ ਫਿਲੇਮੋਨ ਵਿਚ ਪੱਤਰੀਆਂ ਵੰਡਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ ਵਿਚ ਵਚਣ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਕੁਲੁੱਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੰਜ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20: 4; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6: 12; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 7; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4: 12; ਤੀਤੁਸ 3: 12)।

ਜ਼ੇਨਸ

“ਜ਼ੇਨਸ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਪੁੱਲੋਸ ਨੂੰ ਜਤਨ ਕਰ ਕੇ ਅਗਾਹਾਂ ਤੌਰ ਦਿਹ ਭਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਸੇ ਦੀ ਖੁੜ ਨਾ ਹੋਵੇ” (3: 13)।

ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਇਹ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ (ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ) ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਥਾਂ ਲਈ ਅਪੁੱਲੋਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੀਤੁਸ ਲਈ ਇਹੀ ਖਤ ਲਿਖਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਉਹਦੇ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਕਰੇਤ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਹਰ ਮੁਮਕਿਨ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਥਾਂਵਾਂ

ਕਰੇਤ

“ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਨਮਿੱਤ ਕਰੇਤ ਵਿਚ ਛੱਡਿਆ ਸੀ ਭਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਆਰੇਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਗਰ ਬਜ਼ੁਰਗ (ਐਲਡਰ) ਥਾਪ ਦੇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ” (1: 5)।

ਕਰੇਤ ਭੁੱਖ ਸਾਗਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਵੱਡਾ ਟਾਪੂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਵਿਕਸਤ ਵਪਾਰਕ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਵਕਤ, ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਿੱਗ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ (1: 12)। ਤੀਤੁਸ ਨੇ ਇਸ ਕਾਫ਼ਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਕਲੀਸੀਆ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ‘ਸੁਧਾਰ’ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਨਿਕੁਪੁਲਿਸ

‘ਜਦ ਮੈਂ ਅਰਤਿਮਾਸ ਯਾ ਤੁਖਿਕੁਸ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਘੱਲਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਨਿਕੁਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੀਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਸਿਆਲ ਕੱਟਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ’ (3: 12)।

ਇਹ ਫ਼ਤਿਹ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਕੰਡੇ ਤੇ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪੌਲੁਸ ਨੇ 65-66 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਸਿਆਲ ਕੱਟਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਕਰੇਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉੱਥੇ ਆਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਖਰੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੌਲੁਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਈਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਹੋਈ।

ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਧਾਰਣਾ

ਸਿੱਖਿਆ

ਸਭ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਗਿਆਣ ਦੇਣਾ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮੰਨ ਵਿਚ ਐਨਾ ਅਹਿਮ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ‘ਸਿੱਖਿਆ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ‘ਸਿੱਖਿਆ’ ਦੇ ਸਮਾਨਅਰਥੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ‘ਕਿਹਾ ਕਰ’ ਅਤੇ ‘ਚੇਤੇ ਦੁਆ’ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਅਲਬਰਟ ਐਮ. ਵੈੱਲਸ, ਜੂਨੀ., *ਇੰਸਾਇਰਿੰਗ ਕੁਟੇਸਨ* (ਨੈਸ਼ਵਿੱਲੇ: ਥਾਮਸ ਨੈਲਸਨ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ, 1988), 59. ²ਸੀ. ਮਾਇਕਲ ਮੋਸ, *ਦ ਕਾਲੇਜ ਪ੍ਰੈਸ ਐਨਆਈਵੀ ਕਮੈਂਟਰੀ*, 1, 2 *ਤਿਮੋਥੀ ਐਂਡ ਟਾਈਟਸ* (ਜੇਪਲਿਨ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ: ਕਾਲੇਜ ਬੁੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕ., 1994), 11-12. ³ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, *ਦ ਲੈਟਰ ਟੂ ਤਿਮੋਥੀ, ਟਾਈਟਸ ਐਂਡ ਫਿਲੋਮੋਨ*, ਦ ਡੈਲੀ ਸਟਡੀ ਬਾਈਬਲ ਸੀਰੀਜ਼, ਸੋਧਿਆ ਅੰਕ (ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ: ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਪ੍ਰੈਸ, 1960), 277. ⁴ਮੈਰੀਲ ਸੀ. ਟੈਨੀ, *ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਸਰਵੇ* (ਲੰਡਨ: ਇੰਟਰਵਰਿਸਟੀ ਫੈਲੋਸ਼ਪੀ, 1964), 336. ⁵ਵਿਕਟਰ ਈ. ਹੋਵਨ, *ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਪਿਸਟਲ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁੱਕ ਹਾਊਸ, 1959), 98. ⁶ਐਚ. ਸੀ. ਥੀਯੋਸਨ, *ਇੰਟਰੋਡਕਸ਼ਨ ਟੂ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਨ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕ., 1955), 264. ⁷ਥਿਯੋਲਾਜੀ ਟੁਡੇ, ਅਪ੍ਰੈਲ, 1953 ਵਿਚ ਬਰੂਸ ਮੈਟੇਜਰਸ ਦੇ ਲੇਖ ‘‘ਦ ਯਹੋਵਾਹ’ਜ਼ ਵਿਟਨੇਸ ਐਂਡ ਜੀਜ਼ਸ ਕ੍ਰਾਈਸਟ’’ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ⁸ਵਾਲਟਰ ਡਨੇਟਰ, *ਐਨ ਆਊਟਲਾਈਨ ਆਫ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਸਰਵੇ* (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਮੂਡੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1960), 129-31. ⁹ਰੋਨਲਡ ਏ. ਵਾਰਡ, *ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ 1 ਐਂਡ*

2 ਤਿਮੋਥੀ ਐਂਡ ਟਾਈਟਸ (ਵੇਕੋ, ਟੈਕਸਸ: ਵਰਡ ਬੁਕ ਪਬਲਿਸ਼ਰ, 1974), 227. ¹⁰ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਂਡਰਿਕਸਨ, *ਏ ਕਮੇਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਐਪਿਸਟਲ ਟੂ ਤਿਮੋਥੀ ਐਂਡ ਟਾਈਟਸ* (ਲੰਦਨ: ਦ ਬੈਨਰ ਆਫ ਟਰੂਥ ਟਰਸਟ, 1957), 39.

¹¹ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ ਲਈ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ¹²ਡਾਨ ਡੀ-ਵੈਲਟ, *ਪਾਉਲ'ਸ ਲੈਟਰਸ ਟੂ ਤਿਮੋਥੀ ਐਂਡ ਟਾਈਟਸ* (ਜੋਪਲਿਨ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ: ਕਾਲੇਜ ਪ੍ਰੈਸ, 1961), 20. ¹³ਹੈਂਡਰਿਕਸਨ, 37. ¹⁴ਡੋਨੇਟ, 128. ¹⁵ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਦੇ ਡਰ ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਕਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਡੋਨੇਟ, 126; ਥਿਐਸਨ, 263, 266; ਟੈਨੀ, 334-37)। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਤੁਲਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ (ਵੇਖੋ 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 10: 12, 13)। ਦੂਜਾ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਵਿਚ ਹਿਚਕਿਚਾਹਟ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੋੜ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 'ਹੁਕਮ' ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਇਖਤਿਆਰ ਨਾਲ 'ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣ' ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। 'ਕੋਈ ਤੈਨੂੰ ਤੁੱਛ ਨਾ ਜਾਣੇ' (ਤੀਤੁਸ 1:5; 2:15)। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੂੰ ਜਿਹਦੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਕੰਮ ਹੋਣਗੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੜੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਜਮ ਦੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਹੁਣੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਲੋੜ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਫ਼ਰਕ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੋੜ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁੰਨਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਲੋੜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਲਭਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਝਾਉਣਾ ਹੈ। ¹⁶ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ (ਯੂ.: *spoude*)-'ਯਹੂਦਾ 3 ... 2 ਪਤਰਸ 1:5 ... 2 ਕੁਰਿੰਥੁਸ 8:16' (ਸੀ. ਜੇ. ਵਿਲਕੋ ਐਂਡ ਵਿਲਿਬਰਡ ਰਿੰਗਮ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸਿਕਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ*, ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਸੋਧ ਜੋਸੇਫ ਐਚ. ਥੋਅਰ [ਐਡਵਿਨਬਰਗ, ਸਕਾਟਲੈਂਡ: ਟੀ. ਐਂਡ ਟੀ. ਕਲਾਰਕ, 1901; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ ਸੰਸਕ., ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1977], 585)।